

Вих. 0811-405 від 02.09.2014Вх. 6464-3 від 02.09.14. ✓Національна комісія з цінних
паперів та фондового ринку

ПАТ «Розрахунковий центр»

*Щодо розрахунку пруденційних нормативів
торговців цінними паперами*

Асоціація «Українські фондові торговці» (далі – Асоціація) засвідчує свою повагу та, у зв'язку із численними зверненнями членів Асоціації, звертається з приводу наступного.

12.10.2013 р. набув чинності Закон України «Про депозитарну систему України», який змінив механізм здійснення операцій з цінними паперами. З того часу для проведення операцій з цінними паперами за принципом «поставка проти оплати», що повинні здійснюватись через Розрахунковий центр, торговці цінними паперами для виконання умов вищезазначеного закону України та відповідно до внутрішніх документів Розрахункового центру, безальтернативно повинні укладати з клієнтами (юридичними та фізичними особами) договори комісії або договори на брокерське обслуговування – комісії, діючи таким чином від свого імені, за рахунок та в інтересах клієнта. Такі умови договору передбачають здійснення розрахунків за цінними паперами кожного клієнта виключно за участю торговців цінними паперами та обов'язково шляхом переказу коштів клієнтів на рахунки таких торговців. Слід зазначити, що новий механізм здійснення операцій з цінними паперами передбачає проведення операцій з облігаціями внутрішньої державної позики виключно таким чином.

Отже, розрахунки за операціями з цінними паперами за принципом «поставка проти оплати» можливо здійснювати лише з обов'язковою участю двох торговців цінними паперами, що в свою чергу позбавляє клієнтів цих торговців цінними паперами права самостійно проводити розрахунки.

У той же час, для торговців цінними паперами встановлюється обов'язок щодо розрахунку та забезпечення дотримання показників продуктивності торговців цінними паперами. Відповідно до Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами, затвердженого Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі - Комісія) від 25.12.2012 р. № 1900 (далі - Положення № 1900) показники продуктивності торговців цінними паперами -

це пруденційний норматив, який встановлений Комісією з метою обмеження співвідношення загальної суми договорів, укладених торговцем цінними паперами, але не виконаних на день розрахунку (відкриті позиції), до розміру власного капіталу торговця цінними паперами залежно від видів професійної діяльності на фондовому ринку.

Показники продуктивності торговця цінними паперами розраховується як співвідношення загальної суми договорів, укладених торговцем цінними паперами з юридичними та фізичними особами, але не виконаних на день розрахунку (відкриті позиції), до розміру власного капіталу торговця цінними паперами.

При розрахунку показників продуктивності:

- враховується сума договорів купівлі-продажу цінних паперів, які не виконані на день проведення розрахунку, та сума договорів, які були укладені в день розрахунку;
- не враховується сума договорів купівлі-продажу цінних паперів, які були виконані торговцем цінними паперами в день розрахунку;
- не враховується сума договорів купівлі-продажу цінних паперів, підписання та виконання яких здійснювалися в один день.

Щодо нормативних значень показників продуктивності, то:

- показник продуктивності торговця цінними паперами, що здійснює брокерську діяльність, не може перевищувати 30;
- показник продуктивності торговця цінними паперами, що здійснює дилерську діяльність, не може перевищувати 20;
- показник продуктивності торговця цінними паперами, що здійснює андеррайтинг, не може перевищувати 40.

Згідно із Положенням про порядок складання та подання адміністративних даних щодо діяльності торговців цінними паперами до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі - НКЦПФР) № 1283 від 25.09.2012 р., відкриті позиції це договори купівлі-продажу цінних паперів, *договори на виконання (крім договорів, відповідно до яких розрахунки за договором щодо цінних паперів здійснюються клієнтом торговця цінними паперами самостійно)*, договори на придбання цінних паперів, що укладені торговцем цінними паперами, але не виконані на звітну дату.

Тобто, після введення нового механізму здійснення операцій з цінними паперами, торговці цінними паперами, укладаючи договори/контракти від свого імені, за рахунок та в інтересах клієнта за принципом «поставка проти оплати», що передбачають виконання сторонами такого договору своїх зобов'язань у майбутньому зіштовхнулись з проблемою щоденного виконання показників продуктивності.

В умовах обмежень здійснення розрахунків за операціями з цінними паперами між клієнтами торговців цінними паперами самостійно, торговці цінними паперами, не перевищуючи нормативних значень показників продуктивності, не можуть виконувати всі отримані доручення клієнтів та працювати згідно із існуючою фінансовою політикою підприємства.

Це обумовлено тим, що визначення «показника продуктивності», наведене у Положенні №1900, та його розрахунок не відповідає його економічному змісту, оскільки, продуктивність це фінансовий показник, що розраховуються на підставі звітності компанії та характеризує ефективність виробничого процесу з точки зору його основної мети у вигляді співвідношення продукції (послуг), призначеної для реалізації за межами виробничого процесу, та одного або декількох основних ресурсів. Продуктивність якогось ресурсу — це здатність конкретного ресурсу виробляти за одиницю часу певну кількість споживчих вартостей, виконувати відповідний обсяг робіт або надавати визначену кількість послуг. Слід зауважити, що підвищення рівня показника продуктивності є позитивним для діяльності підприємства, проте у нашому випадку підвищення означає настання негативних наслідків.

Ймовірно, цей факт можна пояснити тим, що затверджені у Положенні №1900 показники продуктивності торговців цінними паперами за принципом розрахунку збігаються з показниками ліквідності, які розраховувались торговцями цінними паперами до 01.01.2014 р. відповідно до Положення про розрахунок показників ліквідності, що обмежують ризики професійної діяльності на фондовому ринку, затверджені рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 27.12.2007 року № 2381, та за сутністю вони є однаковими.

Крім цього для торговців цінними паперами на нормативному рівні закріплені обмеження щодо здійснення професійної діяльності, які обмежуються рівень ризику для клієнтів торговця цінними паперами. Так, внутрішній облік грошових коштів, цінних паперів або інших фінансових інструментів, які знаходяться у власності торговця грошових коштів, а також договорів при здійсненні дилерської діяльності торговця цінними паперами ведеться відокремлено від внутрішнього обліку грошових коштів, цінних паперів або інших фінансових інструментів клієнтів, а також договорів, укладених за дорученням чи в інтересах клієнтів торговця; торговцю цінними паперами заборонено використовувати грошові кошти, цінні папери або інші фінансові інструменти клієнтів для здійснення операцій у власних інтересах, інтересах інших клієнтів або третіх осіб або використовувати грошові кошти, цінні папери або інші фінансові інструменти як забезпечення, у тому числі заставу, а також задоволити вимоги своїх кредиторів за рахунок цінних паперів або інших фінансових інструментів, а також грошових коштів, що належать клієнтам.

Отже, нормативні значення показників продуктивності, якщо вони встановлюються з метою обмеження співвідношення загальної суми договорів,

укладених торговцем цінними паперами, але не виконаних на день розрахунку (відкриті позиції), до розміру власного капіталу торговця цінними паперами, повинні бути обґрутованими та відповідати принципам та умовам професійної діяльності сьогодення.

Таке штучне обмеження можливостей торговця цінними паперами може привести до погіршення ситуації на біржовому та позабіржовому ринку цінних паперів, скоротити обсяги торгів, що неминуче призведе до несприятливих наслідків на фондовому ринку та державної боргової політики.

У зв'язку з цим, Асоціація «Українські фондові торговці» просить звернути увагу на зазначену вище ситуацію та пропонує розглянути наступні шляхи її вирішення:

1. Внести зміни до Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами, затвердженого Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25.12.2012 р. № 1900 в частині підходу до розрахунку показників ліквідності та переглянути нормативні значення показників продуктивності;
2. Внести зміни до внутрішніх документів ПАТ «Розрахунковий центр» щодо приведення практики розрахунків до вимог законодавства;
3. НКЦПФР розглянути можливість не застосовувати до торговців цінними паперами заходи впливу та норми Положення про систему нагляду за дотриманням професійними учасниками фондового ринку пруденційних нормативів у їх діяльності та внесення змін до нормативно-правових актів щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку, що затверджене Рішенням НКЦПФР від 03.06.2014 р. № 731 до внесення змін до Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами, затвердженого Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25.12.2012 р. № 1900.

Сподіваємось наскорішу відповідь та заздалегідь вдячні за співпрацю.

З повагою,
Президент Асоціації

Є.В. Ревіло